

ERIC VOEGELIN

Tekst został przetłumaczony na postawie: E. Voegelin, De Maistre, w: tenże, *From Enlightenment to Revolution*, Duke University Press, Durham, North Carolina 1975, s. 183–185. Serdecznie dziękujemy wydawnictwu Duke University Press za zgodę na publikację tłumaczenia.

De Maistre*

Kilka sformułowań wziętych z tych prac rzuci światło na intelektualny klimat, w którym wzrastał Comte. Według de Bonalda, do szesnastego stulecia Europa może być rozpatrywana jako „jedna rodzina”; jej fundamenty sięgają koronacji Karola Wielkiego, „założyciela i bohatera społeczeństwa” („*le fondateur et le heros de la societe civile*”); ta szczęśliwa rodzina była wzburzana czasami przez namiętności jej członków, lecz zawsze ponownie jednoczona „przez wyznawanie tej samej religii” („*par la meme religion publique*”); Reformacja rozdarła duchowo chrześcijańską Europę, i przez ten cios, „podzieliła Europę polityczną”¹. W *Rozważaniach nad Francją*, de Maistre streścił ten problem w regule: „Wszystkie instytucje możliwe do pomyślenia opierają się na idei religijnej (...) Są silne i trwałe w tej mierze, w jakiej są ubóstwione. Ludzki rozum (bądź, co niektórzy — nie wiedząc, co czynią — nazywają filozofią) nie jest substytutem dla tej podstawy (którą niektórzy zwą zabobonną, znów nie wiedząc, co czynią); filozofia przeciwnie, jest zasadniczo siłą dezorganizującą”². Ta, jak również poniższa sentencja, mogłaby być napisana przez Comte’a: „Wydaje mi się, iż każdy prawdziwy filozof powinien dokonać wyboru pomiędzy dwiema hipotezami: albo nowa religia zostanie niebawem utworzona albo chrześcijaństwo odnowi się w niezwykle sposób. Musimy dokonać wyboru pomiędzy tymi dwiema supozycjami, zgodnie z naszym stanowiskiem w kwestii prawdziwości chrześcijaństwa”³. De Maistre opowiedział

* Pełen tekst tłumaczenia dostępny jest w drukowanej wersji pisma.

¹ Ustępy te pochodzą z L. de Bonald, *Théorie du pouvoir. et religieux dans la société civile démontrée par le raisonnement et par l'histoire*; H. Gouhier, *La Jeunesse d'Auguste Comte et la formation du positivisme*, s. 26.

² J. de Maistre, *Considérations sur la France* (1855), s. 67.

³ Tamże, s. 73.

się za chrześcijaństwem, Comte za nową religią, lecz co do zasady są zgodni.
(...)

PRZEŁOŻYŁ MICHAŁ J. CZARNECKI